

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye’de Kürt sorunu, tarihsel süreç içerisinde değişen yönetimler ve politikalarla biçimlenmiş, ancak özü itibarıyla çözümsüz bırakılmış en temel toplumsal meselelerden biri olmaya devam etmektedir. Bu sorunun en kritik bileşenlerinden biri, Kürtçeye yönelik baskılardır. Osmanlı’nın merkezîyetçiliği güçlendirme hamleleriyle başlayan denetim süreci, Cumhuriyet’in kuruluşu ile birlikte asimilasyoncu bir karakter kazanmış; 1980 darbesiyle baskılar zirveye çıkmış, 2015 sonrası ise devletin güvenlikçi politikaları çerçevesinde yeniden sertleşmiştir.

Dilin bireyin düşünsel gelişiminde, toplumsal aidiyetinde ve kimlik inşasında belirleyici bir unsur olduğu açıktır. Bir halkın anadilini kamusal alanda kullanmasının engellenmesi, yalnızca bireysel bir hak ihlali değil, aynı zamanda toplumsal bütünleşmeyi bozan, kuşaklar arası kültürel aktarımı sekteye uğratan bir politikadır. Türkiye’de Kürtçeye yönelik yasaklar, eğitimden siyasete, yargıdan basın ve sanata kadar her alanda sistematik olarak uygulanmış, Kürt halkının anadilini kamusal yaşamdan dışlayan bir anlayış hâkim olmuştur.

Bu bağlamda, Kürtçeye yönelik yasakların tarihsel arka planı, günümüzde devam eden kısıtlamalar ve bu baskıların toplumsal, kültürel ve hukuki sonuçlarının detaylıca araştırılması; anadilde eğitimin önündeki engellerin kaldırılması, Kürtçenin kamusal hizmetlerde kullanımının güvenceye alınması ve bu doğrultuda gerekli yasal ve anayasal değişikliklerin yapılabilmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci, İçtüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını talep ederim.

Serhat Eren
Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE

Dil, bireyin dünyayı algılama biçimini ve kimliğini inşa eden en temel unsurdur. Anadilinden koparılan bireylerin düşünsel gelişimi, kendini ifade etme becerisi ve toplumsal aidiyeti ciddi biçimde zarar görmektedir. Kürtçeye yönelik yasaklar ve baskılar ise yalnızca bireysel düzeyde değil, toplumsal ve kültürel bir bütünlük içerisinde ele alınması gereken bir mesele olarak varlığını sürdürmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde merkeziyetçiliğin güçlenmesiyle birlikte Kürtçeye yönelik ilk kısıtlamalar ortaya çıkmış, 1839 Tanzimat Fermanı ve 1856 Islahat Fermanı ile yerel yönetimlerin yetkileri sınırlandırılmış, Kürtçe eğitim giderek azalmıştır. 1923'te Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle Kürt kimliği tamamen reddedilmiş, 1924 Anayasası'nda Türkçenin tek resmi dil olarak kabul edilmesiyle Kürtçenin kamusal alanda kullanımı yasaklanmıştır. 1925 Şeyh Said İsyanı sonrasında yürürlüğe konulan Takrir-i Sükûn Kanunu ile Kürtçe basın-yayın faaliyetleri durdurulmuş, Kürtçeyi kamusal alanda konuşanlar cezalandırılmıştır.

Bu yasaklar yalnızca dilin eğitim, medya ve siyaset alanındaki kullanımını engellemekle kalmamış, günlük yaşamın her alanına nüfuz etmiştir. 1980 darbesi ile birlikte Kürt kimliğine ve diline yönelik baskılar zirveye ulaşmış, 1983'te çıkarılan 2932 sayılı yasa ile Kürtçenin konuşulması, yazılması ve öğretilmesi tamamen yasaklanmıştır. Diyarbakır Cezaevi'nde Kürtçe konuşan mahpuslar ağır işkencelerle karşılaşmış, anadillerinde iletişim kurmaları dahi suç sayılmıştır. Bu dönemde Kürt çocukları, eğitim sisteminde anadillerinde eğitim alamadıkları için akademik başarısızlığa mahkûm edilmiş, psikolojik ve sosyolojik travmalar yaşamıştır.

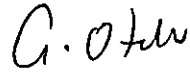
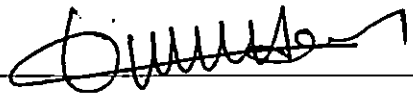
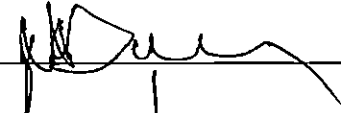
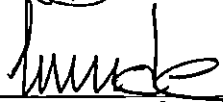
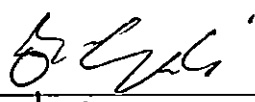
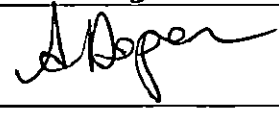
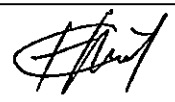
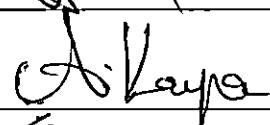
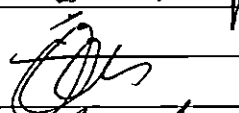
1990'lı yıllarda Kürtçe üzerindeki baskılar "düşük yoğunluklu savaş" konsepti çerçevesinde sürdürülmüş, Kürtçe konuşan milletvekilleri hapsedilmiş, Kürtçe yayın yapan gazeteler kapatılmış, Kürtçe şarkılar yasaklanmış ve Kürt kimliğini savunan yüzlerce aydın faili meçhul cinayetlere kurban gitmiştir. 2000'li yıllarda Avrupa Birliği uyum süreci kapsamında Kürtçeye yönelik bazı kısıtlamalar kaldırılmış gibi gösterilse de devletin temel yaklaşımı değişmemiştir. TRT Kurdi gibi kanalların açılması, Kürtçe üzerindeki baskıları sona erdirmemiş; Kürtçenin eğitim dili olması yönündeki talepler sürekli ertelenmiş ve engellenmiştir.

Özellikle 2015 sonrası süreçte, devletin güvenlikçi politikalarıyla birlikte Kürtçeye yönelik baskılar yeniden artmış, kayyım atanan belediyelerde Kürtçe tabelalar kaldırılmış, Kürtçe eğitim veren kurumlar kapatılmış, Kürtçe tiyatro oyunları yasaklanmış, Kürtçe akademik çalışmalara yönelik engeller yoğunlaşmıştır. Kürtçeye yönelik baskılar mahkemelerde de sürmüş, Kürtçe savunmalar "bilinmeyen dil" olarak kayıtlara geçirilmiş, kamu hizmetlerinde Kürtçe konuşan vatandaşlara yönelik ayrımcı uygulamalar yaygınlaşmıştır.

UNESCO'nun Kürtçeyi "unutulmaya yüz tutmuş diller" arasında göstermesi, anadil üzerindeki baskıların yarattığı tahribatı gözler önüne sermektedir. Dil kurumları, kültürel dernekler ve Kürtçe eğitim için mücadele eden sivil toplum örgütleri, anadillerini koruma mücadelesine

devam etse de devletin tekçi politikaları Kürtçenin kamusal alandaki varlığını her geçen gün zayıflatmaktadır. Anadil üzerindeki baskılar yalnızca bir dilin yasaklanmasıyla sınırlı değildir; toplumsal barışın zedelenmesine, kültürel çeşitliliğin yok edilmesine ve Kürt halkının demokratik haklarının gasp edilmesine neden olmaktadır. Kürtçeye yönelik yasakların kaldırılması, anadilinde eğitimin anayasal güvenceye alınması ve Kürtçenin kamu hizmetlerinde kullanılmasının sağlanması, toplumsal eşitlik ve adaletin tesisi açısından hayati önemdedir.

Bu nedenle, Kürtçeye yönelik baskıların tarihsel süreç içindeki etkileri, Kürtçenin eğitim ve kamusal hizmetlerde kullanımına yönelik engellerin araştırılması, Kürtçenin resmi statü kazanması ve anadilde eğitimin anayasal güvence altına alınması için Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından bir araştırma komisyonu kurulması gerekmektedir.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	MAHMUT DİNDAR	VAN	
4	NEJLA DEMİR	AĞRI	
5	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
6	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
7	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
8	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
9	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKI	BATMAN	
10	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
13	SEVİLAY ÇELENK	DİYARBAKIR	
14	YILMAZ HUN	İĞDIR	
15	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
16	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
17	ALİ BOZAN	MERSİN	
18	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	